

doi: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2018.02.071>

УДК 346.7+349.6

Н.Р. МАЛИШЕВА, д-р юрид. наук, професор, академік НАПрН України, завідувач відділу
Інститут держави і права ім. В.М. Корещького НАН України, м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0001-6630-227X

Г.М. ГУРОВА, канд. юрид. наук, наук. співроб. відділу

Інститут держави і права ім. В.М. Корещького НАН України, м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0003-4134-761X

ПЕРСПЕКТИВИ УПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КОСМІЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Ключові слова: державно-приватне партнерство, космічна діяльність, космічний сектор господарювання, безпека, ліцензійні вимоги, страхування.

Стаття присвячена виявленню резервів активного включення підприємств космічної галузі України у відносини державно-приватного партнерства. Удослідженні враховано особливості правового статусу відповідних підприємств. Крім цього, досліджена синергія між механізмами підбору приватного партнера за якісними показниками та чинниками забезпечення екологічної безпеки космічної діяльності України.

Вступ. 30.10.2010 набув чинності Закон України (далі ЗУ) «Про державно-приватне партнерство» [1], яким створено законодавче підґрунтя для принципово нових відносин співробітництва між державним і приватним секторами економіки України з метою підвищення його конкурентоспроможності та стимулювання залучення до нього інвестиційних капіталовкладень. Відтоді державно-приватне партнерство (далі ДПП) у різних сферах набуло певного поширення в Україні. Однак його упровадження гальмується низкою проблем, насамперед правового характеру. Не оминули ці проблеми і сферу космічної діяльності.

Концепція Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2018—2022 рр. (далі Космічна програма), на підставі якої буде плануватися та здійснюватися космічна діяльність в Україні в наступні п'ять років, передбачає упровадження механізмів ДПП [2]. Аналогічне положення було передбачене і Загальнодержавною цільовою науково-технічною космічною програмою України на 2013—2017 рр. [3]. Проте, згідно з даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, станом на 01.01.2018 на засадах ДПП в Україні було укладено 191 договір, із яких 182 реалізується, але жоден із них не пов'язаний із космічною сферою [4].

Більшість підприємств космічної галузі належить до категорії об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави [5], а тому їх приватизація здійснюється на індивідуальних засадах, що полягають у вивченні попиту на конкретний об'єкт; визначенні способу продажу, який максимально

врахує особливості виробничо-технічного та фінансово-майнового стану кожного об'єкта; продажу цілісного майнового комплексу з метою концентрації капіталу та забезпечення ефективного функціонування підприємства у післяприватизаційний період [6]. Крім цього, існує державний інтерес у збереженні власності на такі об'єкти. Усе це створює суттєві перешкоди для модернізації зазначених підприємств таким шляхом. Як показує практика в Україні, приватизація далеко не завжди веде до модернізації. Відповідно до ч. 3 ст. 7 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» об'єкти, що були добудовані, перебудовані, реконструйовані у рамках ДПП, але перебувають у державній власності, приватному партнеру не надаються у власність після припинення дії договору [1]. Саме такий механізм є оптимальним для космічного сектору та відповідає цілям Космічної програми.

З огляду на те, що зміст обох останніх космічних програм просякнутий паттерном залучення приватних інвестицій, зокрема, з використанням інституту ДПП, а також на зростання інтересу приватних суб'єктів господарювання до засобів, якими володіють державні підприємства космічної галузі, та їх невдоволення монополією останніх щодо провадження діяльності, пов'язаної з розробленням, випробуванням, виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, у тому числі з їх космічними запусками із будь-якою метою [7], доцільно було б проаналізувати причини такого тривалого затягування з залученням космічного сектору до сфери ДПП.

У Концепції розвитку ДПП в Україні на 2013—2018 рр. наведено перелік причин уповільнення розвитку ДПП, серед яких: наявність галузевих особливостей провадження господарської діяльності та складність умов довгострокового і взаємовигідного співробітництва між державою і приватними партнерами; низький рівень інституційної спроможності органів державної влади і приватного сектору до упровадження ДПП; неузгодженість нормативно-правової бази з питань ДПП. До останніх, зокрема, належать визначення переліку сфер застосування ДПП без встановлення їх чіткого розмежування з урахуванням доцільності застосування такого партнерства; нечітке визначення суб'єктів цих правовідносин, закріплення норми про субсидіарність

застосування цього ЗУ «відносно положень законів, які регулюють відповідну форму здійснення ДПП, що призводить до незастосування принципів ДПП до таких відносин [8]. Не зважаючи на те, що на кожному з указаних проблемах Концепцією передбачено спосіб подолання, суттєвого прогресу в їх вирішенні не помітно. Як зазначає Анна Буквич (юридична фірма «Лавринович і партнери»), з посиланням на регулювання відповідних відносин нормами про держзакупівлі, відсутність валютного регулювання та пільгового податкового режиму, а також чітко визначених уніфікованих критеріїв та вимог до договору про ДПП, в Уряді відсутні єдиний план розвитку та політика щодо розвитку ДПП, що ускладнює відбір потенційних проектів [9]. Водночас недосконалість законодавства не завадила укладенню відповідних договорів у таких сферах, як оброблення відходів (116), збір, очищення та розподіл води (39), будівництво та / або експлуатація інфраструктурних об'єктів (7), пошук та розробка корисних копалин (1) тощо [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні питання вдосконалення ДПП в Україні, у тому числі у сфері космічної діяльності, перебувають у полі зору переважно представників економічної теорії. Так, Ю.В. Бухун пропонує створювати на основі ДПП спеціалізовані венчурні фонди [10], Л.І. Тараш та П.І. Петрова констатують важливість ДПП для досягнення цілей інноваційного розвитку на підставі порівняльного аналізу практики ДПП європейських країн [11, с. 140]. Певну увагу юридичним питанням ДПП приділила Ю.М. Утко-Масляник, але лише в контексті доцільності внесення до ЗУ «Про космічну діяльність» норми щодо державної гарантії, права прямого звернення держави до страховика та можливості залучення суб'єкта космічної діяльності до оцінювання заподіяваної ним в процесі такої діяльності шкоди [12, с. 185]. Аналізу законодавства про ДПП, однак, належна увага нею не приділялась.

В іноземній літературі існує велика кількість досліджень ДПП, проте вони не проаналізовані авторами у цій статті з огляду на спрямованість її саме на особливості упровадження ДПП у космічну сферу України. Шляхи можливого запозичення практики ДПП інших країн у космічній галузі будуть предметом іншого нашого дослідження.

Метою цього дослідження є виокремлення організаційних та правових засад стимулювання розвитку ДПП в космічній галузі України.

Для досягнення мети були поставлені **завдання**:

1) проаналізувати правові підстави діяльності підприємств та установ космічної галузі України і виділені резерви їх удосконалення для активізації ДПП;

2) виявити механізми ДПП, які сприятимуть заповненню прогалін у правовому регулюванні космічної діяльності України.

Результати дослідження. *Включення суб'єктів господарювання у сфері космічної діяльності до процесу формування умов та реалізації ДПП.* Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» сторонами ДПП є держава України, Автономна Республіка Крим, територіальні громади в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державні партнери) та юридичні особи, крім державних та комунальних підприємств, або фізичні особи-підприємці (приватні партнери) [1]. У сфері космічної діяльності держава як партнер діє в особі Державного космічного агентства України (далі ДКА України), проте наразі в його структурі організаційна одиниця, до повноважень якої належало б забезпечення здійснення ДПП, відсутня. Вважаємо, що найбільш придатним для виконання цих функцій є Управління з розпорядження державним майном ДКА України, адже до його компетенції належить, зокрема, розробка та реалізація державної політики промислового розвитку підприємств та установ галузі, в тому числі: створення сприятливих організаційно-правових умов для функціонування суб'єктів господарювання всіх форм власності в галузі; забезпечення ефективного використання науково-технічного і виробничого потенціалу космічної галузі та створення умов для упровадження космічних технологій у виробництво високотехнологічної конкурентоспроможної цивільної продукції для потреб внутрішнього ринку і на експорт тощо [13].

За рішенням державного партнера державне підприємство або господарське товариство, 100 % статутного капіталу якого належать державі, може брати участь у договорі, укладеному в межах ДПП, на стороні відповідного державного партнера. При цьому державний партнер несе субсидіарну відповідальність за

зобов'язаннями такого підприємства або господарського товариства відповідно до договору, укладеного в рамках ДПП [1]. У цьому контексті необхідно розібратися у правовому статусі державних підприємств космічної галузі.

Підприємства, що належать до управління ДКА України, функціонують у формах публічних акціонерних товариств (далі ПАТ) та державних підприємств (комерційних). Крім того, до сфери його управління належать установи.

Згідно зі ст. 3 ЗУ «Про акціонерні товариства», акціонерне товариство не відповідає за зобов'язаннями акціонерів, а акціонери не відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, тільки у межах належних їм акцій. Більше того, публічний характер товариства передбачає, що його акції розміщатимуться на основі публічної пропозиції та / або будуть допущені до торгів на фондовій біржі в частині включення до біржового реєстру [14]. Таким чином, акціонерами можуть стати всі, хто спроможний придбати акції.

За даними ДКА України, до акціонерних товариств, які обслуговують космічну галузь господарювання, належать «Київський радіозавод», «Хартрон» та «Приладобудівний завод «Сокіл». Всі вони належать до публічних, при цьому в перших двох частка державної власності становить 50 % акцій, а останній повністю належить приватним суб'єктам. Таким чином, оскільки згідно з ч. 5 ст. 1 названого вище ЗУ у межах договору про ДПП може брати участь лише господарське товариство, 100 % статутного капіталу якого належить державі, акціонерні товариства, предмет діяльності яких пов'язаний із космічною діяльністю, не можуть брати участь у ДПП, а укладають будь-які інші господарські угоди, незалежно від того, що певна частина їх статутного капіталу належить державі.

Разом із тим, відповідно до Статуту ПАТ «Хартрон», засновником його є держава в особі Фонду державного майна України, згідно з рішенням від 06.09.1995 № 12-АТ. Держава як акціонер, якщо вона володіє більш ніж 50 % акцій, може лише призначати своїх представників до Наглядової ради, щоб таким чином здійснювати контроль за діяльністю його виконавчого органу та захист своїх прав як акціонера товариства. Згідно з інформацією Єдиного державного реєстру юридичних осіб,

фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі Реєстр), засновниками ПАТ «Хартрон» є Фонд державного майна України та фізичні й юридичні особи з частками у статутному капіталі відповідно 51 % і 49 % [15]. Таким чином, відповідно до п. 7 постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання управління об'єктами державної власності» від 10.03.2017 № 143, після визначення кандидатури представника держави суб'єкт управління (ДКА України) своїм рішенням пропонує відповідну кандидатуру до обрання до складу наглядової ради товариства як представника акціонера [16]. З огляду на те, що члени Наглядової ради, згідно зі Статутом ПАТ «Хартрон», обираються шляхом кумулятивного голосування, а також те, що Наглядова рада володіє такими повноваженнями, як ухвалення рішення про заснування і припинення філій і представництв (п. 3.7), ухвалення рішень про використання капіталу резервного фонду (п. 11.4); визначення ринкової вартості цінних паперів та майна товариства (пп 8 п. 17.3), про надання згоди на укладення значних правочинів у випадках, передбачених цим Статутом та законом (пп. 28 п. 17.3); щодо участі Товариства у створенні інших юридичних осіб (пп. 26 п. 17.3) [17], цілком ймовірним вбачається значний вплив представників держави на управління справами цього Товариства.

Подібна ситуація простежується і відповідно до Статуту ПАТ «Київський радіозавод», а саме, згідно з п. 10.10.22, Загальні збори простою більшістю голосів ухвалюють рішення щодо надання згоди на вчинення значного правочину Товариством, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є його предметом, перевищує 25 % вартості активів Товариства, яке може погоджуватись Наглядовою радою, якщо вартість предмета такого договору становить від 10 до 25 % активів Товариства та обов'язково погоджується, якщо така вартість перевищує 25 % активів (пп. 11.4.23, 11.4.24). Наглядова рада здійснює й ряд інших важливих для управління Товариством повноважень, зокрема щодо ухвалення рішень про вчинення або відмову від вчинення Товариством правочину, щодо якого є заінтересованість (п. 11.4.30), контролю за діяльністю Правління (п. 11.4.33), визначення порядку використання прибутку (п. 11.4.34) [18] тощо. Як і в ПАТ «Хартрон», очевидно, згідно із п. 7 поста-

нови Кабінету Міністрів України «Деякі питання управління об'єктами державної власності» від 10.03.2017 № 143, до складу Наглядової ради також пропонуються представники держави як акціонера [16], тому держава в обох розглянутих підприємствах має значний вплив на ухвалення рішень про укладення договорів щодо частини майна Товариства, яка утворена саме зі складу державної власності.

Таким чином, держава, за умов внесення змін до вищевказаної норми ЗУ «Про державно-приватне партнерство» могла б забезпечити участь акціонерного товариства зі значною часткою державної власності у межах договорів ДПП хоча б на найкоротший строк (5 років), адже вільний обіг акцій може в довгостроковій перспективі змінити рівень впливу держави як акціонера на оперативно-господарську діяльність акціонерного товариства. Звісно, переведення вказаних акціонерних товариств до категорії публічних передбачає вільний обіг акцій, а отже сприяє перетіканню останніх із рук держави до приватних осіб. Однак, якщо держава в особі ДКА України бажає зберегти свою участь у відповідних господарських товариствах, які належать до сфери космічної діяльності, вона повинна діяти за ринковими «правилами гри» та пропонувати гарантії, які існують у межах ДПП на тристоронній основі (держава-товариство-інвестор). При цьому, оскільки одним із основних критеріїв створення сприятливого інвестиційного клімату є передбачуваність [19], держава має гарантувати в межах ДПП умови, базовані на її участі у такому товаристві, які були б стабільними протягом усього строку дії договору щодо ДПП. Вказане, на нашу думку, сприятиме економічному зростанню такого змішаного за формою власності товариства, буде вигідним для приватного партнера (інвестора), а також сприятиме ефективнішій реалізації космічних програм держави.

Державні комерційні підприємства є підприємствами, заснованими на державній власності, статутами яких визначено комерційний характер їхньої діяльності. Як і у випадку з акціонерними товариствами, держава та орган, до сфери управління якого входить державне комерційне підприємство, не несуть відповідальності за його зобов'язаннями. Проте, відповідно до ст. 75 Господарського кодексу України, існують такі обмеження їхньої

майнової та оперативно-господарської самостійності:

1) майно закріплюється за підприємством на праві господарського відання, що означає заборону безоплатно передавати його іншим юридичним особам чи громадянам, а також необхідно отримувати згоду на відчуження майнових об'єктів, що належать до основних фондів, органу, до сфери управління якого воно належить, і лише на конкурентних засадах;

2) передбачено обов'язок відповідних підприємств виконувати насамперед державні замовлення, на підставі чого формується виробнича програма, визначаються перспективи економічного та соціального розвитку і вибір контрагентів;

3) діяльність таких підприємств провадиться на підставі фінансового плану, який затверджується відповідним державним органом;

4) до Державного бюджету України зараховуються кошти, одержані від продажу нерухомого майна, за вирахуванням балансової (залишкової) вартості такого майна, якщо інше не встановлено законом;

5) дані підприємства зобов'язані утворювати за рахунок прибутку спеціальні фонди [20].

Ці та інші особливості державного комерційного підприємства дали змогу В.С. Щербині зробити висновок про те, що майно такого підприємства закріплюється за ним як за суб'єктом права на праві господарського відання, а саме державне підприємство як майновий комплекс є об'єктом права державної власності і може бути об'єктом купівлі-продажу, застави, оренди та інших правочинів [21, с. 62].

Водночас однозначно стверджувати, що виключно державні комерційні підприємства є об'єктами ДПП, не можна. Доцільно у цьому контексті розглянути приклад ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля» (далі КБ «Південне»). Відповідно до його статуту, підприємство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах належного йому майна згідно із законодавством та не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та Уповноваженого органу управління (пп. 3.6 та 3.7).

Крім цього, майно Підприємства становлять виробничі та невиробничі засоби, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі (виділено авторами). Джерелами їх надходження можуть бути реалізація продукції, послуг, інших видів госпо-

дарської діяльності Підприємства; доходи від цінних паперів; кредити банків та інших кредиторів, придбання в інших суб'єктів господарювання [22].

Для прикладу, розробку вітчизняних космічних апаратів і технологій видалення космічного сміття це підприємство здійснювало за власний кошт, тому їх не можна вважати основними фондами державної власності. Вказані технології можуть стати предметом зацікавленості приватних партнерів, але вказане підприємство разом з Південним машинобудівним заводом, яке має комерційні угоди з розробки маршового двигуна першого ступеня ракетноносія «Вега» та основну конструкцію першого ступеня ракетноносія «Антарес» [23], наразі не може стати самостійним суб'єктом ДПП з огляду на те, що в ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» передбачено, що *державні підприємства можуть брати участь в уже укладеному в межах ДПП договорі* (виділено нами — Н.М., Г.Г.) [1]. Що вбачається таким, що не відповідає правовому статусу відповідних суб'єктів. До того ж, такого роду підприємства можуть краще володіти інформацією про внутрішньогосподарську специфіку діяльності, а отже здатні запропонувати соціально ефективніший та економічно рентабельний проект ДПП. З цих підстав вбачаємо за необхідне для стимулювання розвитку відносин ДПП у космічній сфері надати державним підприємствам правомочності вступати у відносини ДПП на етапі ініціювання, а не розглядати їх лише як цілісний майновий комплекс, який є об'єктом укладеного договору без відома його керівництва та колективу. Зазначене не усуває з цих відносин суб'єкта управління, але підвищує внутрішньогосподарські інтереси цих суб'єктів відповідно до специфіки їх статусу.

Вказана пропозиція може стосуватися й державних установ, якими відповідно до ч. 3 ст. 83 та ч. 3 ст. 87 Цивільного кодексу України є організації, створені однією або кількома особами (засновниками), які *не беруть участі в управлінні нею* (виділено авторами), шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна, які створюються на підставі індивідуального або спільного установчого акта [24]. Проте, з огляду на їх некомерційний характер, майно належить установам на праві оперативного управління, а тому ДКА

України здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна і має право вилучати у суб'єкта господарювання надлишкове майно, а також майно, що не використовується, та майно, що використовується ним не за призначенням. Таким чином, з усіх трьох організаційно-правових форм, у яких функціонують суб'єкти господарювання космічної галузі, установи найбільше відповідають зазначеному положенню ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» [1]. Разом з тим, усі аналізовані вище організаційно-правові форми, з огляду на відносну економічну самостійність, а також глибоку поінформованість про техніко-економічний потенціал свого устаткування, доцільно було б перевести з розряду об'єкта до категорії суб'єкта відповідних відносин, надавши їм певної автономності в процесі ініціювання відносин ДПП та участі у них.

Резерви для поліпшення екологічної складової космічної діяльності з використанням механізмів ДПП. Ще одним питанням, яке доцільно дослідити, є перелік, даний у зазначеному вище ЗУ, сфер застосування ДПП, серед яких чітко не визначені продукти космічної діяльності. Останні можуть бути охоплені сферою машинобудування, а також іншими сферами діяльності, передбаченими за рішенням державного партнера, при цьому, за винятком видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволено здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям [1]. Широко критиковане сучасним українським приватним космічним бізнесом [7] положення частини 2 ст. 4 ЗУ «Про підприємство» якраз передбачає такі обмеження, зазначивши, що діяльність, пов'язана з розробленням, випробуванням, виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, у тому числі з їх космічними запусками із будь-якою метою, може здійснюватися тільки державними підприємствами та організаціями [25]. Здавалося б, обмежувальний вплив цієї норми стосується виключно ракет-носіїв, розроблення, випробування, виробництво та експлуатація яких належить до переваг вітчизняного державного науково-технічного комплексу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, які вони якнайдовше бажають зберегти за допомогою такого законодавчого ресурсу, якби не формулювання «діяльність, пов'язана з...», яке

можна дуже широко тлумачити. Якщо процеси розроблення, випробування, виробництва та експлуатації чітко можна окреслити за допомогою окремих технічних завдань, то пов'язана з ними діяльність може бути обмежено широкою. Зокрема, запуск космічних апаратів та прийом телекомунікаційного сигналу формально також можна охопити формулюванням «діяльність, пов'язана з експлуатацією ракет-носіїв», адже саме завдяки останнім такі види діяльності стають можливими. Отже, якщо широко тлумачити відповідну норму, можна повністю вивести космічну діяльність за дужки відносин ДПП.

Разом із тим, однозначно говорити про доцільність виключення аналізованої норми ст. 4 ЗУ «Про підприємство» з вітчизняної правової матерії говорити ще зарано, оскільки в нинішніх правових реаліях вона має певний позитивно стримувальний ефект. При цьому мається на увазі не стримування економічної свободи суб'єктів, які бажають займатися космічною діяльністю. Йдеться про стримування високих ризиків фінансових та репутаційних втрат держави. Адже відповідно до ст. 6 Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (далі Договір про космос) та Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, держава запуску несе абсолютну відповідальність за виплату компенсації за шкоду, завдану його космічним об'єктом на поверхні Землі або повітряному судну в польоті, незалежно від того, чи належить такий об'єкт державі чи її фізичній або юридичній особі [26]. Звичайно, якщо приватний партнер не підпадатиме під юрисдикцію України, то щодо нього обов'язок держави видавати дозвіл та постійно спостерігати за ним не діє (ст. 6 Договору про космос) [27]. Це, однак, не виключає дію обмежень щодо експортного контролю за космічними технологіями, які стосуються передання вже готової продукції, а не створеної в межах ДПП. У будь-якому випадку, відповідно до частин 3 та 4 ст. 7 ЗУ «Про державно-приватне партнерство», лише цілковите створення нового продукту приватним партнером може, хоча й не обов'язково, призвести до отримання приватним суб'єктом власності над ним [1]. У всіх інших випадках такі об'єкти залишатимуться у власності дер-

жави; а власність, відповідно до ч. 4 ст. 319 Цивільного кодексу України, зобов'язує [24].

У такому випадку допуск державою до своїх виробничих фондів повинен супроводжуватися високими вимогами до претендентів. Відповідно до ст. 3 ЗУ «Про державно-приватне партнерство», до засад ДПП належать, зокрема, забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у випадку провадження такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера, та справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних із виконанням договорів, укладених у рамках ДПП [1]. Перевірка дотримання цих засад реалізується під час аналізу ефективності здійснення ДПП. Вказане положення, зокрема, втілене у п. IV Методики проведення аналізу ефективності здійснення ДПП, згідно з яким Міністерство економічного розвитку і торгівлі України може відмовити у затвердженні висновку за результатами такого аналізу, проведеного управителем державним підприємством, саме з підстав наявності суттєвих негативних фіскальних наслідків здійснення ДПП унаслідок прямих та непрямих зобов'язань державного партнера, що не компенсуються позитивним фінансово-економічним результатом реалізації ДПП [28]. Зазначена у Методиці виявлення ризиків здійснення ДПП, їх оцінки та визначення форми управління ними, система управління ризиками державного партнера, передбачає підготовку:

1) плану управління ризиками, у якому зазначено момент виникнення ризику; конкретні заходи щодо запобігання його виникненню; дії у разі виникнення ризику; перелік осіб, відповідальних за здійснення відповідних заходів; способи проведення на постійній основі моніторингу та аналізування кожного з ризиків;

2) відомостей про результати кількісної оцінки для тих ризиків, що мають істотний монетарний вплив на державний або місцевий бюджет (ризиків, які можуть призвести до виникнення додаткових зобов'язань державного або місцевого бюджету у майбутньому) [29].

У такому випадку відсутність високих професійних та науково-технічних стандартів приватного партнера щодо безпеки випущеної на устаткування державного партнера продукції вестиме виключно до блокування Міністерством економічного розвитку і торгівлі України будь-яких ініціатив щодо такого ДПП

шляхом незатвердження висновку через високі фіскальні ризики.

Проблема полягає саме в тому, що державний партнер несе ризики за показники, яким повинен відповідати приватний партнер, що знаходиться у сфері відповідальності останнього. Єдиний механізм, що дає змогу убезпечити державного партнера від зайвих витрат, — це прискіпливо підійти до відбору приватного партнера, який мінімізував би ризики, пов'язані із можливістю завдання шкоди космічним об'єктам або іншим літальним апаратам під час експлуатації продукту, розробленого та виготовленого в межах ДПП. Логіка ЗУ «Про державно-приватне партнерство», яка регламентує спочатку порядок ухвалення рішення про здійснення ДПП, а потім визначення приватного партнера, особливо коли ДПП ініціює державний партнер, потребує попереднього визначення вимог до приватного партнера, яке зробило б у принципі можливим і доцільним таке партнерство. У пп. 13—16 Порядку проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП встановлено, що в конкурсній документації повинні міститися умови проведення конкурсу, серед яких: кваліфікаційні вимоги до його учасників; вимоги щодо найму працівників, створення нових робочих місць; використання вітчизняних сировини, матеріалів, технологій, техніки та обладнання вітчизняного виробництва; залучення інновацій та енергоощадних технологій під час виконання договору про партнерство; обсяги поліпшення об'єкта ДПП; страхування об'єкта ДПП. Кваліфікаційні вимоги до учасників конкурсу повинні відповідати критеріям, визначеним органом управління, щодо наявності: обладнання та матеріально-технічної бази; працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід; документально підтвердженого досвіду та фінансової спроможності, а також висновок про результати проведення аналізу ефективності здійснення ДПП для об'єкта, який виставляється на конкурс, та пропозицію щодо розподілу ризиків відповідно до результатів аналізу ефективності здійснення ДПП [30].

Перелічені вимоги дають підстави стверджувати лише те, що крім об'єктивних критеріїв матеріально-фінансової та соціальної ефективності, під час визначення приватного партнера мають бути враховані його особисті

професійні якості, але відсутність будь-якої конкретики може нівелювати цю гарантію. Так, до критеріїв оцінки конкурсних пропозицій належить відповідність екологічним нормам, дотримання яких, наприклад, під час визначення переможця конкурсу на будівництво житла для медичних працівників та надання послуг з охорони здоров'я в протоколі, затвердженому Шепетівською районною радою, зазначається лише формально, без будь-якої деталізації щодо прибирання будівельного сміття, утилізації відходів від медикаментів тощо [31]. Таким чином, щоб сформулювати вимоги до приватного партнера у частині відповідності його професійних якостей можливості реалізації ДПП, суб'єкт управління об'єктами державної власності повинен мати нормативно-правове підґрунтя з деталізованими професійними вимогами, що забезпечувало б якість такої діяльності, на підставі чого конкретніше можна було б розробляти кожний конкретний проект ДПП. Нормативним підґрунтям у сфері космічної діяльності протягом певного періоду були Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з розроблення, випробування, виробництва, експлуатації ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин. Однак, незважаючи на позначку «чинний» на сайті Верховної Ради України, цей акт фактично не може застосовуватись у зв'язку з невключенням космічної діяльності до переліку ліцензованих видів відповідно до ст. 7 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності» [32]. Вказаним документом, однак, були визначені кваліфікаційні, організаційні й технологічні вимоги відповідно до специфіки кожного виду космічної діяльності: розроблення, випробування, виробництва, експлуатації ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин [33]. Оскільки ліцензування наразі ДКА України не здійснює, виникає ситуація, за якої встановлення індивідуальних вимог до кожного партнера без чітко визначеного нормативного підґрунтя не відповідає критерію правової визначеності та не дає підстав розглядати умови провадження відповідних видів діяльності як інвестиційно привабливих. Водночас без до-

тримання цих вимог залучення приватних партнерів до космічної діяльності пов'язане з досить високими фінансовими ризиками з боку держави, що нівелює переваги залучення приватного партнера перед здійсненням такої діяльності виключно державними підприємствами. Таким чином, ст. 4 ЗУ «Про підприємництво» [25] дала змогу зберегти *status quo* у космічній галузі господарювання в поточній ситуації наявності правових прогалин.

Для того, щоб наблизитись до орієнтирів, передбачених Концепцією Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2018—2022 рр., необхідно:

- по-перше, відновити ліцензування космічної діяльності, передбачивши удосконалені ліцензійні умови, які б закріпили необхідність дотримання найкращих практик у сфері ракетобудування, зокрема у частині маневреності, запобігання засміченню навколосемного космічного простору, інших компонентів навколишнього природного середовища тощо;

- по-друге, переглянути перелік сфер застосування оцінки впливу на довкілля [34] на предмет включення до першої категорії планованої діяльності, яка передбачає здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля, згідно з міжнародними зобов'язаннями України, виробництва, випробування та експлуатації космічної техніки;

- по-третє, переглянути порядки і правила обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності у частині страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі [35], відповідно до включення до цього процесу приватних суб'єктів космічної діяльності з метою забезпечення фінансових гарантій перерозподілу ризиків відповідальності за національну космічну діяльність між державним та приватним партнером.

Тільки за таких умов вбачається за можливе внесення змін до частини 2 ст. 4 ЗУ «Про підприємництво» [25], а саме скасування обмеження лише державними підприємствами діяльності, пов'язаної з виробництвом та експлуатацією ракет-носіїв, у т. ч. з їх космічними запусками з будь-якою метою, що дасть реальний поштовх розвитку ДПП у космічній галузі України.

Висновки. Дослідження упровадження ДПП до космічної галузі господарювання дало змогу окреслити такі його механізми:

1. Підприємствам із державною часткою власності будь-якої організаційно-правової форми доцільно надати право ініціювання ДПП та участі в процесах укладення та виконання договору про ДПП шляхом внесення відповідних змін до ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство».

2. Необхідно поновити ліцензування космічної діяльності, закріпивши оновлені ліцензійні умови, що дасть змогу знизити ризик відповідальності держави у зв'язку з участю високопрофесійного приватного партнера. Реалізувати це, на нашу думку, необхідно шляхом внесення до ст. 7 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності» доповнення у формі включення до переліку ліцензованих видів діяльності такі: розроблення, випробування, виробництво, експлуатація ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин. Відповідний проект внесення змін до цього закону уже був поданий ДКА України, але поки що, на жаль,

залишається без уваги законодавця. Крім цього, для забезпечення виконання цієї законодавчої норми ДКА України із залученням провідних підприємств космічної галузі необхідно розробити нові ліцензійні умови, які враховували б найкращі практики ракетобудування щодо забезпечення як економічної рентабельності, так і екологічної безпеки ракето-космічної продукції.

3. Порядки і правила обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності варто переглянути в частині страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних із підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском і експлуатацією її у космічному просторі, шляхом включення до кола його учасників приватних суб'єктів космічної діяльності, з метою забезпечення фінансових гарантій перерозподілу ризиків відповідальності за національну космічну діяльність між державним та приватним партнерами. Реалізувати це пропонуємо ДКА України у формі подання пропозицій до Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до чинного чи, більш преференційно, ухвалення нових правил страхування у космічній сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (дата звернення: 22.05.2018).
2. Концепція Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2018—2022 роки. Державне космічне агентство України. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalognew.nsf/mainU/748FADA63F1B81D8C2257E6600435D65?open> (дата звернення: 22.05.2018).
3. Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2013—2017 роки: Закон України від 05.09.2013 № 439-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-18> (дата звернення: 22.05.2018).
4. Довідка щодо результатів здійснення ДПП. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad> (дата звернення: 22.05.2018).
5. Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-%D0%BF> (дата звернення: 22.05.2018).
6. Особливості статусу стратегічних об'єктів. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0c4723f2-b8b3-4af6-ac3a-14601392b525&title=OsoblivostiStatusuStrategichnikhObiektiv> (дата звернення: 20.05.2018).
7. Лашук Т. Наздогнати Ілона Маска: що заважає розвитку української космонавтики. *Лівий берег*. 15.02.2018. URL: https://ukr.lb.ua/news/2018/02/15/390189_nazdoognati_ilona_maska_shcho_zavazhaie.html (дата звернення: 09.03.2018).
8. Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013—2018 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 739-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80> (дата звернення: 20.05.2018).
9. Буквич А. Державно-приватне партнерство в Україні: пореформуємо? *Коридори влади*. 13.03.2018. URL: <http://www.kuluar.com.ua/2017/03/13/dpp-v-ukrajini-poreformujemo/> (дата звернення: 19.03.2018).
10. Бухун Ю.В. Шляхи формування механізму інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів в космічній галузі. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2015. № 12. С. 1—12. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/45191/41468> (дата звернення: 26.05.2018).

11. Тараш Л.І., Петрова І.П. Світові та європейські тенденції розвитку державно-приватного партнерства у визначенні пріоритетних сфер застосування. *Вісник економічної науки України*. 2015. № 1. С. 133—141.
12. Утко-Масляник Ю.М. Правові аспекти співробітництва держав-членів Європейського Союзу у космічній сфері: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.11. Харків, 2018. 239 с.
13. Управління з розпорядження державним майном. Державне космічне агентство України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/nkau.nsf/503B445C04BC932EC2256B8D0072C025/05AC058E6FF02B45C225707500308844?opendocument&Lang=U> (дата звернення: 20.05.2018).
14. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 20.05.2018).
15. Товариство з обмеженою відповідальністю виробничо-технічне підприємство Хартрон-Електрозв'язок (ТОВ ВТП Хартрон-Електрозв'язок). Міністерство юстиції України. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (Пошукова система). URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> (дата звернення: 20.05.2018).
16. Деякі питання управління об'єктами державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 143. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2017-%D0%BF> (дата звернення: 20.05.2018).
17. Статут ПАТ «Хартрон». URL: протокол № 21 від 10.04.2017. *Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. SMIDA*. https://smida.gov.ua/user_files/3715/252/...BD_2017.pdf (дата звернення: 29.05.2018).
18. Статут ПАТ «Київський радіозавод»: затверджено річними загальними зборами відповідно до протоколу № 1/18 від 18.04.2018. Київ, 2018. 28 с.
19. Украинскому бизнесу приготовили новые «сюрпризы». *Народный корреспондент*. 16.06.2018. URL: <http://nk.org.ua/ekonomika/ukrainskomu-biznesu-prigotovili-novuyie-syurprizi-149979> (дата звернення: 19.06.2018).
20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 19.06.2018).
21. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 264 с.
22. Статут Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля». Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля». URL: http://www.yuzhnoye.com/aoi/Articles_of_Incorporation_old.pdf (дата звернення: 29.05.2018).
23. Участь у міжнародних проектах підприємств космічної галузі. Державне космічне агентство України. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalognew.nsf/mainU/DDA5F47E982E31A2C2257ACB00587637!Open&Lang=U> (дата звернення: 29.05.2018).
24. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 29.05.2018).
25. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 № 698-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (дата звернення: 29.05.2018).
26. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 29.03.1972, ратифікована Президією Верховної Ради СРСР 28.09.1973. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_126 (дата звернення: 29.05.2018).
27. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967, ратифікований Указом Президії Верховної Ради СРСР від 18.05.1967. *Сборник действующих договоров, соглашений и конвенций, заключенных СССР с иностранными государствами*. Вып. XXV. М., 1972. С. 41—45.
28. Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27.02.2012 № 255. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0399-12> (дата звернення: 29.05.2018).
29. Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 232. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2011-%D0%BF> (дата звернення: 29.05.2018).
30. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністру України від 11.04.2011 № 384. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF> (дата звернення: 29.05.2018).
31. Протокол про визначення переможця конкурсу (Друге засідання комісії з питань проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єкта спільної власності територіальних громад сіл, селища Шепетівського району) від 27.04.2018. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=d8dfdda6-434c-435e-8de3-44f23d101f7a&tag=ZagalniiOgliadDerzhavno-privatnogoPartnerstva> (дата звернення: 29.05.2018).
32. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 29.05.2018).
33. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розроблення, випробування, виробництва, експлуатації ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин: наказ Національного космічного агентства України від 16.07.2010 № 221. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0966-00> (дата звернення: 29.05.2018).
34. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 29.05.2018).

35. Про затвердження порядків і правил обов'язкового страхування у сфері космічної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2010 № 1033. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-2010-%D0%BF> (дата звернення: 29.05.2018).

Надійшла 01.07.2018

REFERENCES

1. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 No. 2404-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> [in Ukrainian].
2. Kontsepsiia Zahalnoderzhavnoi tsilovoi naukovo-tekhnichnoi kosmichnoi prohramy Ukrainy na 2018—2022 roky. Derzhavne kosmichne ahentstvo Ukrainy. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalognew.nsf/mainU/748FADA63F1B81D8C2257E6600435D65?open> [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi tsilovoi naukovo-tekhnichnoi kosmichnoi prohramy Ukrainy na 2013—2017 roky: Zakon Ukrainy vid 05.09.2013 No. 439-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-18> [in Ukrainian].
4. Dovidka shchodo rezultativ zdiisnennia DPP. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad> [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia pereliku ob'ektiv derzhavnoi vlasnosti, shcho maiut stratehichne znachennia dlia ekonomiky i bezpeky derzhavy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.03.2015 No. 83. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
6. Osoblyvosti statusu stratehichnykh ob'ektiv. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0c4723f2-b8b3-4af6-ac3a-14601392b525&title=OsoblyvostiStatusuStrategichnykhOb'ektiv> [in Ukrainian].
7. Lashchuk T. Nazdohnaty Iлона Maska: shcho zavazhaie rozvytkovi ukrainskoi kosmonavyty. *Livy bereh*. 15.02.2018. URL: https://ukr.lb.ua/news/2018/02/15/390189_nazdognati_ilona_maska_shcho_zavazhaie.html [in Ukrainian].
8. Pro skhvalennia Kontsepsii rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini na 2013—2018 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.08.2013 No. 739-r. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80> [in Ukrainian].
9. Bukvych A. Derzhavno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: poreformuiemo? *Korydory vlyady*. 13.03.2018. URL: <http://www.kuluar.com.ua/2017/03/13/dpp-v-ukrajini-poreformujemo/> [in Ukrainian].
10. Bukhun Yu.V. Shliakhy formuvannia mekhanizmu investytsiinoho zabezpechennia vidtoriuvalnykh protsesiv v kosmichnii haluzi. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*. 2015. No. 12. S. 1-12. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/45191/41468> [in Ukrainian].
11. Tarash L.I., Petrova I.P. Svitovi ta yevropeiski tendentsii rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva u vyznachenni priorytetnykh sfer zastosuvannia. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*. 2015. No. 1. S. 133-141 [in Ukrainian].
12. Utko-Maslianyk Yu.M. Pravovi aspekty spivrobotnytstva derzhav-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu u kosmichnii sferi: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.11. Kharkiv, 2018. 239 s. [in Ukrainian].
13. Upravlinnia z rozporiadzhennia derzhavnym mainom. Derzhavne kosmichne ahentstvo Ukrainy: Ofitsiyni veb-sait. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/nkau.nsf/503B445C04BC932EC2256B8D0072C025/05AC058E6FF02B45C225707500308844?opendocument&Lang=U> [in Ukrainian].
14. Pro aktsionerni tovarystva: Zakon Ukrainy vid 17.09.2008 No. 514-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> [in Ukrainian].
15. Tovarystvo z obmezhenoiu vidpovidalnistiu vyrobnycho-tekhnichne pidpriemstvo «Khartron-Elektrozviazok» (TOV «VTP «Khartron-Elektrozviazok»). Ministerstvo yustytzii Ukrainy. Yedynyi derzhavnyi reiestr yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriemstv ta hromadskykh formuvan (Poshukova systema). URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> [in Ukrainian].
16. Deiakі pytannia upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.03.2017 No. 143. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].
17. Statut PAT «Khartron». URL: protokol No. 21 vid 10.04.2017. *Vidomosti Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. SMIDA*. https://smida.gov.ua/user_files/3715/252/...BD_2017.pdf [in Ukrainian].
18. Statut PAT «Kyivskiy radiozavod»: zatverdzheno richnymy zahalnymy zboramy vidpovidno do protokolu No. 1/18 vid 18.04.2018. Kyiv, 2018. 28 s. [in Ukrainian].
19. Ukrainskomu biznesu prigotovili novye «sjurprizy». *Narodnyj korrespondent*. 16.06.2018. URL: <http://nk.org.ua/ekonomika/ukrainskomu-biznesu-prigotovili-novyie-sjurprizyi-149979> [in Russian].
20. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 No. 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
21. Shcherbyna V.S. Subiekty hospodarskoho prava. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. 264 s. [in Ukrainian].
22. Statut Derzhavnogo pidpriemstva «Konstruktorske biuro «Pivdenne» im. M.K. Yanhelia». Derzhavne pidpriemstvo «Konstruktorske biuro «Pivdenne» im. M.K. Yanhelia». URL: http://www.yuzhnoye.com/aoi/Articles_of_Incorporation_old.pdf [in Ukrainian].
23. Uchast u mizhnarodnykh proektakh pidpriemstv kosmichnoi haluzi. Derzhavne kosmichne ahentstvo Ukrainy. URL: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalognew.nsf/mainU/DDA5F47E982E31A2C2257ACB00587637!Open&Lang=U> [in Ukrainian].

24. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 No. 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
25. Pro pidpriemnytstvo: Zakon Ukrainy vid 07.02.1991 No. 698-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> [in Ukrainian].
26. Konventsiiia pro mizhnarodnu vidpovidalnist za shkodu, zavdanu kosmichnymy obiektamy vid 29.03.1972, ratyfikovana Prezydiieiu Verkhovnoi Rady SRSR 28.09.1973. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_126 [in Ukrainian].
27. Dohovir pro pryntsyipy diialnosti derzhav po doslidzhenniu i vykorystanniu kosmichnoho prostoru, vkluchaiuchy Misiats ta inshi nebesni tila vid 27.01.1967, ratyfikovanyi Ukazom Prezydii Verkhovnoi Rady SRSR vid 18.05.1967. *Sbornik dejstvujushchih dogovorov, soglashenij i konvencij, zakljuchennyh SSSR s inostrannymi gosudarstvami*. Iss. XXV. M., 1972. S. 41–45 [in Russian].
28. Deiaki pytannia provedennia analizu efektyvnosti zdiisnennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva: Nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 27.02.2012 No. 255. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0399-12> [in Ukrainian].
29. Pro zatverdzhennia Metodyky vyivlennia ryzykiv zdiisnennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva, yikh otsinky ta vyznachennia formy upravlinnia nymy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.02.2011 No. 232. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
30. Deiaki pytannia orhanizatsii zdiisnennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva: Postanova Kabinetu Ministru Ukrainy vid 11.04.2011 No. 384. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
31. Protokol pro vyznachennia peremozhtsia konkursu (Druhe zasidannia komisii z pytan provedennia konkursu z vyznachennia pryvatnoho partnera dlia zdiisnennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva shchodo objekta spilnoi vlasnosti terytorialnykh hromad sil, selyshcha Shepetivskoho raionu) vid 27.04.2018. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy: Ofitsiinyi veb-sait. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=d8dfdda6-434c-435e-8de3-44f23d101f7a&tag=ZagalniiOgliadDerzhavno-privatnogoPartnerstva> [in Ukrainian].
32. Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 No. 222-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> [in Ukrainian].
33. Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z rozroblennia, vyprobuvannia, vyrobnytstva, ekspluatatsii raket-nosiiv, kosmichnykh aparativ ta yikh skladovykh chastyn, nazemnoho kompleksu upravlinnia kosmichnymy aparatamy ta yoho skladovykh chastyn: nakaz Natsionalnoho kosmichnoho ahentstva Ukrainy vid 16.07.2010 No. 221. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0966-00> [in Ukrainian].
34. Pro otsinku vplyvu na dovkillia: Zakon Ukrainy vid 23.05.2017 No. 2059-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> [in Ukrainian].
35. Pro zatverdzhennia poriadkiv i pravyl oboviazkovoho strakhuvannia u sferi kosmichnoi diialnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.11.2010 No. 1033. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].

Received 01.07.2018

Н.Р. Мальшева, А.М. Гурова

Институт государства и права им. В.М. Корецкого НАН Украины, г. Киев, Украина

ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КОСМИЧЕСКОЙ СФЕРЕ УКРАИНЫ

Выявлены резервы для активного внедрения предприятий космической отрасли Украины в отношении государственно-частного партнерства. В исследовании учтены особенности правового статуса соответствующих предприятий. Кроме этого, исследована синергия между механизмами подбора частного партнера по качественным показателям и факторами обеспечения экологической безопасности космической деятельности Украины.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, космическая деятельность, космический сектор хозяйствования, безопасность, лицензионные требования, страхование.

N.R. Malysheva

V. Koretsky State and Law Institute of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-6630-227X

H.M. Hurova

V. Koretsky State and Law Institute of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0003-4134-761X

PERSPECTIVES OF INTRODUCTION THE STATE-PRIVATE PARTNERSHIP IN SPACE SPHERE OF UKRAINE

The challenges facing public-private partnership in space activity domain of Ukraine are huge and multiply, so there impeded its development. Public-private partnership expressed as primary guarantee of execution of the Concept of the National Scientific and Technical Space Program for 2018-2022 tasks, but there is no authority in National Space Agency of Ukraine, which could ensure implementation of its mechanisms. Except this, according to Law of public-private partnership, only business enterprises with 100% of the authorized capital belonging to state could take part in public-private partnership. On the basis of tendency of privatization of such business enterprises, such legal provision is not enhancing public-private partnership in space activity of Ukraine. These and other problem issues push us to observe main directions to facilitate of analyzed legal relationships. Thus, it was studied charters of main Ukrainian space business enterprises, i. e. Khartron Public Company, Yuzhnoye Design Office etc., that have led to conclusions about expanding participation of such entities in public-private partnership. Initiation and active participation in public-private partnership of space enterprises with mixed (state and private) ownership are concerned as factor in ensuring of economic freedom in such sphere. Furthermore, it was critically researched procedures for the occurrence of public-private partnership and it was discovered their features in space activity. As a result, conclusion was made about key role of quality requirement to private candidates for entering into such kind of relationships in the absence of authorization requirement to space activity according to current legislation of Ukraine. Based on this, it was invited to upgrade legal regulation of authorization of space activity, assessment of impact on environment and space activity insurance.

Keywords: public-private partnership, space activity, space economy, safety, licensing requirements, insurance.